

Atskaite par dalību darba grupā KLP un zaļināšana

15.09.2017. Briselē

Darba grupas sanāsmē piedalījās ZSA eksperte Maira Dzelzkalēja –Burmistre

1. Zaļināšana - pašreizējā situācija (Pierre Bascou, EK DG Agri)

Pamatojums, kāpēc tika ieviesta zaļināšanas prakse:

- Klimata izmaiņas;
- nestabils dabas resursu izmantošanas menedžments;
- dabas un ainavas zudums (neilgtspējīgas prakses, ainavas elementu zaudēšana, zemes pamešana, aizaugšana)

Pirmo gadu rezultāti:

- zemnieki, kuriem jāievieš zaļināšana - 35-37%,
- platība - 75-77%,
- ppg 30% no LIZ, (PPG LV ir ap 20%, Dānijā un Somijā - zem 10%)
- EFA subjekts ir aramzeme - 70%.
- 75% no aramzemes ir kultūraugu dažādošanas subjekts.

Ir 18 dažādas iespējas zemniekiem attiecībā uz ENP, pamatā izmanto - papuve 59 %, slāpekli piesaistošās kultūras - 39%, un starpkultūras.

Ieguvumi atkarīgi no ENP veida, lielākais ir papuvei un ainavu elementiem, mazākais saistīts ar ilggadīgām starpkultūrām. Tāpat rezultāts atkarīgs no menedžmenta - kas aug papuvēs, kādus AAL lieto, kādi maisījumi tiek izmantoti starpkultūru audzēšanai, kādi ir pļaušanas režīmi, cik liela dažādība ir ainavu elementos.

Deleģēto aktu izmaiņas, lai vienkāršotu un pielāgotu prasības - slāpekli piesaistošajām kultūrām atļauti maisījumi, starpkultūras jāaudzē 8 nedēļas, AAL lietošanas aizliegumi ekoloģiskas nozīmes platībās.

2. DG-Envi Delgado Rosa. Videi vajag lauksaimniecību un lauksaimniecībai vajag vidi!

Mums ES nākotnē vairāk būs pilsētas nekā lauki! Virziens ir nepārprotams, līdz ar to ir jāsaprot kā ar to sadzīvot saprast, ko eiropieši sagaida no pārtikas. Cilvēki nemaina viedokļus pat tad, kad viņiem ir pietiekoša informācija un zināšanas (piemērs- ĢMO). Attiecībā uz pārtiku cilvēki grib dabīgu un tīru pārtiku, tīrus ūdeņus. Parādoties informācijai par sliktu vides stāvokli, tas tiek iztulkots kā sliktā pašreizējā vides politika un tā ir jāmaina. Pēdējā aptaujā par KLP, 95% no dalībniekiem nebija saistīti ar lauksaimniecību! Tas norāda, ka sabiedrība kļūst aktīva un viņai nav vienalga, kas notiek ar publisko naudu. Tas, kas ir noticis līdz šim acīm redzami nav pietiekoši. Nav pietiekoša ilgtspējība lauksaimniecībā un ir jāstrādā vairāk tajā virzienā.

Priekšlikumi - vides mērķiem ir jābūt pilnībā saistītiem ar KLP mērķiem, sinerģijai starp abām politikām. Vienkāršošana - skaidrākai un saprotamai politikai, nepārklāties pasākumiem utt.

Zināšanas un inovācijas - vairāk jāievieš! Gan vairāk precīzo lauksaimniecību, gan vairāk dabīgo ražošanu atpakaļ, pareizu dabīgu ciklu, kas pats spēj atjaunoties. Rezultātos balstītu praksi, nevis regulētu darbību.

Zaļināšana- kā sabalansēt obligāto ar brīvprātīgo?! 30% no KLP ar vidi saistīts.

3. Dažas refleksijas par nākotnes zaļināšanu. Tassos Haniotis (EK DG Agri C)

Zaļināšana tika ieviesta, lai risinātu specifiskas KLP vājās puses. Agrovides pasākumi aptvēra tikai daļu no LIZ, savstarpējā atbilstība un GAEC (labas lauksaimniecības un vides prasības) bija par vāju, lai piepildītu ambīcijas. Dažas, bet vienkāršas, prasības visiem šķita, ka palīdzēs piepildīt ambīcijas.

Lēmumu pieņemšanas process padarīja visu vēl sarežģītāku – princips - ‘viens atbilst visiem’ radīja daudz problēmas.

Lielākais izaicinājums ir ieviest kaut ko tādu, kas neapstādinātu attīstību un ļautu ieviest jaunās lietas, kas attīstīsies nākotnē.

Vēl aizvien ir lieli izaicinājumi - klimata pārmaiņas ir lielāks izaicinājums kā iepriekš, nav likumdošanas attiecībā uz augsni (ir gaiss, ūdens un biodaudzveidība), labas prakses gadījumi /iespējas pieaug (bet rezultāti materializējas gadu laikā), kā arī palielinās zināšanu atšķirība starp lauksaimniekiem.

Zaļināšana raisa jautājumus uz sasaisti starp dažādiem tās slāņiem - savstarpējā atbilstība (vai tikai likumdošanas prasības ietvertas), agrovides pasākumi.

Labāka pienākumu (task) sadale:

- ES pievienotā vērtība
- Dalībvalsts/ reģiona līmenis
- Saimniecību līmenis

4. Udo Hemmerling (DBV pārstāvis un Zaļināšanas darba grupas vadītājs). Zaļināšanai ir nākotne, neskatoties uz problēmām.

Ir vajadzīga skaidrība starp savstarpējo atbilstību un zaļināšanu. ENP - vēl aizvien nav vienotas sapratnes par to nozīmi. Viena pozīcija ir -biodaudzveidība, bet ir otra puse, zemnieki, kuriem prioritāte ir ilgtspējība, pārtikas drošība. Ja runājam par , *uz rezultātiem balstīto politiku*, tad nav skaidrs, ko ar to domājam. Mums ir politika, kura balstās uz mērķiem.

Diskusijas:

LT - vai var būt divu klašu/kastu zemnieki nākotnes ES? Lietuvā zaļināšanas maksājums 45 EUR/ha, bet vidēji ES 80 EUR/ha! T.Haniotis – “Kad dodos uz LT, tad pārtika maksā mazāk, viesnīca mazāk un algas zemākas! Aprēķins visiem bija vienāds – ražas pareizinātas ar platību un ar noteiktu summu. Tas netiek vairs apspriests”.

Attiecībā uz proteīnaugiem, zaļināšana nav paredzēta proteīnaugu problēmas risināšanai. Ja vajag to risināt, tad ir jāievieš prasība, piemēram, ka 10% no platības ir jāatvēl proteīnaugiem - tā var risināt proteīnaugu problēmu. ES saka sorry, ka tika sajaukta ENP un proteīna augu platības. ENP bija paredzēts biodaudzveidībai. Nedomā, ka sojas audzēšana intensīvā veida ir ENP!

Eiropā ir nenormāla problēma ar zinātnes atzīšanu! Diskusija par glifosātiem, bērnu vakcinēšanu utt.! Izmaksas pret ieguvumiem - tā ir ES kopīga problēma, ja gribam augstus standartus, tad izmaksas ir augstākas. Tāpēc vienmēr būs problēma konkurēt ārējā tirgū.

DG Envi “Zaļināšana bija domāta tikai biodaudzveidībai!!!! Cilvēki skatās uz lauku teritorijām - ūdens, meži, ainava, taureņi un pārtika, un ne vienmēr otrādi! ASV ja prasa ko nozīmē kvalitatīva pārtika, atbilde ir - zinātnieki uztaisa analīzes un mēs zinām, ka pārtika ir kvalitatīva. ES - pēc vecmāmiņas metodēm taisīta zaptīte!

No LV jautājums un komentārs “Vai mēs esam tik bagāti un stabili, ka varam atļauties izņemt no ražošanas 5% no labas lauksaimniecības zemes visā ES? Ir atbalstāms viedoklis pasākumus vairāk piemērot reģionu un dalībvalstu vides problēmu risināšanai. Ir nepieņemami, ka vairāk nekā

10 gadus, esot ES kopīgajā tirgū, dažu valstu zemnieki saņem vairākas reizes mazākus maksājumus kā citi, un līdz ar to zaļināšanas maksājumi arī ļoti krasi atšķiras un nav korekti šo situāciju skaidrot ar atšķirībām zemes vai viesnīcu cenās!”

Haniotis- (dažādo maksājumu idejas autors!) Ir divi elementi kuri ir ņemti vērā- darba samaksa un zemes cena. Vidēji 50% no zemes ES zemniekiem ir īpašumā, (no 15-80% dažādās valstīs), dažāda nodokļu politika - tas visu sarežģī. Visi reģioni nav vienādā līmenī, jo ir ļoti lielas atšķirības.

5. Task force par Zaļināšanu rezultāti (neviens no Baltijas valstīm nepiedalījās darba grupā, kura darbojās šovasar!).

Ir daudz elementu, kas dod pienesumu biodaudzveidībai, bet tie nav ENP ielikti.

Kā nākotnē grib redzēt zaļināšanu - vairums atbildēja, ka grib brīvprātīgi pirmajā pilārā (pretrunā ar pašreizējo Copa pozīciju), stabilizēt ienākumus, elastību lielāku, adaptējamu politiku, vieglus ieviešamus un nebirokrātiskus pasākumus, ekvivalence, proporcionalitāte noteikumos un kalkulācijā un samazinājumos zaļināšanas maksājumā. No kontrolēm un sankcijām uz vadlīnijām un korekcijām.

Itālijā 76% no LIZ un 75% no zemniekiem, kam ir jāievieš zaļināšana.

Itālieši saka, ka zaļināšanu vajag integrēt savstarpējā atbilstībā. Lai kontroles notiktu to pārbaudes laikā, nevis atsevišķi!

Lauksaimniecības sektoram būs jādod pienesums emisiju mazināšanai. Ja būs jāsarāžo tas pats, kas līdz šim, ar mazāku slāpekli, mazāku ūdens piesārņojumu, to nevarēs īsti izdarīt.

Mērķis ir noturēt maksājumus bet nedarīt muļķības.

FR ražošana un biodaudzveidība. Būs ietekme uz produktivitāti, apzinoties klimata izmaiņas, un tajā pašā laikā ir jāievieš zaļināšana.

Atvērtie jautājumi, uz kuriem jāatbild arī LV zemniekiem, lai tālāk lobētu mūsu intereses:

- 1) atdalīt zaļināšanu no pamatmaksājuma? Ļaut zemniekam izvēlēties, varbūt kāds ir gatavs iztikt tikai ar pamata maksājumu, bet cits ir gatavs darīt vairāk zaļināšanai? Brīvprātīgi ieviešot ENP, kāds varbūt izvēlas ne tikai 5% bet varbūt pat vairāk ENP? Savukārt citi iztiek ar pamata maksājumu un ievieš savā saimniecībā kādu no agrovīdes pasākumiem
- 2) Labāk stiprināt agrovīdi otrajā pilārā, nevis sarežģīt pirmo pilāru?
- 3) Atstājam visu kā ir un mēģinām izdzīvot?
- 4) Zaļināšanas mērķus paplašināt, ne tikai biodaudzveidības saglabāšanai, bet arī noteču mazināšanai, augsnes auglības palielināšanai, emisiju mazināšanai utt.
- 5) Reģionalizēt zaļināšanu, tādējādi ļaujot tiešāk risināt vides problēmas, ieviest saprotamākus un atbilstošākus pasākumus.

Eksperte Maira Dzelzkalēja-Burmistre

Paraksts